

Yatırım ortamının iyileştirilmesi çalışmalarında yatırımcılar tarafından referans kaynak olarak görülen Dünya Bankası İş Ortamı Raporu uluslararası görülmesi sebebiyle önemli bir kaynak konumundadır. Söz konusu Rapor, 190 ülkeyi 10 alt başlık altında 2003 yılından bu yana kıyaslamalı olarak değerlendirmektedir. Dünya Bankası İş Ortamı 2019 Raporundaki sıralamalar, Haziran 2017- Mayıs 2018 döneminde gerçekleştirilen düzenlemelerin standart vakalar bazında değerlendirilmesine dayanmaktadır.

31 Ekim 2018 tarihinde açıklanan Dünya Bankası İş Ortamı 2019 Raporunda, 2 Haziran 2017- 1 Mayıs 2018 döneminde dünyada 314 farklı düzenleyici reformun hayata geçirildiği, 128 ülkenin iş yapmayı kolaylaştıran reformları uygulamaya koyduğu ifade edilmektedir. Raporda ayrıca BRIC ülkelerinde özellikle elektrik temini ve dış ticaret alanları başta olmak üzere farklı alanlarda iş yapmayı kolaylaştırıcı 21 reformun hayata geçirildiği vurgulanmaktadır.

Değerlendirmeye tabi tutulan 190 ülke arasında Türkiye'nin sıralaması bir önceki rapora göre 17 basamak iyileşerek 43. Sırada yer almıştır. Türkiye ayrıca, Afganistan, Cibuti, Çin Halk Cumhuriyeti, Azerbaycan, Hindistan, Togo, Kenya, Fildişi Sahili Cumhuriyeti ve Ruanda ile birlikte iş yapma kolaylığı açısından en fazla reform yapan ilk 10 ülke arasında sayılmaktadır.

Dünya Bankası İş Ortamı 2019 Raporunda Türkiye'ye ilişkin alt başlıklar incelendiğinde en çok ilerlemenin **kredi temini** (45 basamak ilerleme), **şirket tasfiyesi** (30 basamak ilerleme) ve **inşaat izinleri** (37 basamak ilerleme) başlıklarında gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo: Dünya Bankası İş Ortamı Raporu 2019 Sıralamaları (Türkiye)

	İş Ortamı 2019 Raporu	Değişim	İş Ortamı 2018 Raporu
Genel Sıralama	43	+17	60
İşe Başlama	78	+2	80
İnşaat İzinleri	59	+37	96
Elektrik Temini	60	-5	55
Tapu Kaydı	39	+7	46
Kredi Temini	32	+45	77
Azınlık Hissedar Haklarının Korunması	26	-6	20
Vergi Ödeme	80	+8	88
Dış Ticaret	42	+29	71
Sözleşmenin İcrası	19	+11	30
Şirket Tasfiyesi	109	+30	139

1. İşe Başlama başlığında, ülkenin en yoğun nüfuslu şehrinde (İstanbul), imalat ve ticaretle ilgilenen, KOBİ ölçekli, %100 yerli sermayeli, kişi başına düşen milli gelirin 10 katı seviyesinde başlangıç sermayesi olan, işe başladığı ilk ay 10 ile 50 personel istihdam eden bir limited şirketin iş yeri açması ve faaliyete başlaması için gerekli süre, prosedür sayısı ve maliyet ölçülmekte ve ülkeler bu kapsamda sıralamaya tabi tutulmaktadır. Başlıkta yer alan prosedürlerin kadın ve erkeklere yönelik farklı bir şekilde uygulanıp uygulanmadığı da incelenmektedir.

2. İnşaat İzinleri başlığında, KOBİ ölçeğindeki bir işletmenin basit bir ticari depo inşa etmesi ve bunun sonucunda depoya su, kanalizasyon ile sabit telefon hattı bağlatması için alması gereken izinler kapsamındaki süre, prosedür sayısı ve maliyet ölçülmekte olup 2017 Raporunda eklenen “Yapı Kalite Kontrol Endeksi” ile inşaat izinleri konusundaki düzenlemelerin niteliklerinin yanısıra, inşaat öncesi ve sonrasında kalite kontrolleri, sigorta sisteminin güvenilirliği ile projeden sorumlu uzmanlarda aranan nitelikler ölçülmektedir.

3. Elektrik Temini başlığında yerel bir işletmenin kalıcı bir elektrik bağlantısı edinmek ve standart bir antrepoya elektrik sağlanması için tamamlaması gereken bütün prosedürler ile bunlar için gerekli zaman ve maliyet ölçülmektedir. Bu prosedürler, elektrik sağlayıcılara başvurulması ve kontrat imzalanması, diğer kurumlardan izin alınması ile dış ve nihai bağlantı çalışmalarını da içermektedir. Bu başlıkta ayrıca arz güvenilirliği, tarifler endeksinin şeffaflığı da değerlendirmelere dahil edilmektedir.

4. Tapu Kaydı başlığında, bir işletmenin arsa ve/veya bina alırken gerçekleştirmesi gereken işlemler ve gerekli maliyetler ölçülmektedir. Başlıkta yer alan “Arazi Yönetim Sistemi Kalite Endeksi”nde ülkelerdeki mülkiyet işlemlerinin etkinliği ile arazi yönetim sistemlerinin kalitesi de değerlendirilmektedir. Başlıkta yer alan prosedürlerin kadın ve erkeklere yönelik farklı bir şekilde uygulanıp uygulanmadığı da incelenmektedir.

5. Kredi Temini başlığında ülkeler, yasal haklar endeksi ve kredi bilgi endeksi olmak üzere iki alt endekse göre sıralanmaktadır. “Yasal haklar endeksi”nde teminatlı işlemler ve icra- iflas hukuku açısından alacaklıların ve borçluların hakları, “Kredi bilgi endeksi”nde ise kredi kayıt büroları ve siciller aracılığıyla sunulan kredi bilgi sisteminin kapsamı, mahiyeti ve kalitesi incelemektedir.

6. Azınlık Hissedar Haklarının Korunması başlığında azınlık yatırımcıları haklarının, kurumsal varlıkların yöneticiler tarafından kişisel çıkar amaçlı olarak kötüye kullanılmasına karşı korunması ile aynı zamanda yatırımcıların haklarının korunmasını, yönetim tedbirleri ve istismar riskini azaltan kurumsal şeffaflık uygulamaları ölçülmektedir.

7. Vergi Ödeme başlığında KOBİ ölçeğindeki bir firma tarafından ödenmesi gereken vergiler ile zorunlu katkı paylarının yanı sıra bu ödemeler esnasında karşılaşılan idari yükler değerlendirilmektedir. Başlıkta, yıl içerisinde ödenen vergi sayısı, harcanan süre (saat/yıl) ve toplam vergi yükü (vergi öncesi karın yüzdesi) ve “Başvuru Sonrası Süreçler Endeksi” yer almaktadır. Söz konusu Endekste dört temel bileşen yer almakta olup bu bileşenler sırasıyla KDV veya mal ve hizmet vergilerine uyum süresinde geçen zaman, KDV veya mal ve hizmet vergilerinin iadesinde geçen zaman, kurumlar vergisi denetimlerine uyumda geçen zaman, kurumlar vergisi denetimlerinin tamamlanmasında geçen zamandır. Tüm incelemeler Rapor yılından bir yıl önceki dönemde gerçekleşen vergi ödemeleri bazında gerçekleştirilmektedir.

8. Dış Ticaret başlığında ülkeler, malların ithalat ve ihracatındaki süreçler bazında değerlendirilmekte, evrak hazırlama, gümrükleme ve yurtiçi nakliye başlıkları altında ithalat ve ihracat süreçleri ölçülmektedir. Bir ülkenin en büyük şehrinde bulunan bir depodan diğer bir ülkenin en büyük şehrinde bulunan bir depoya transferi olarak tanımlanan dış ticaret işlemine ilişkin değerlendirmelerde belirli varsayımlar bulunmaktadır: Süreler saat olarak ifade edilmekte ve bir gün 24 saat olarak temel alınmaktadır. Sigorta masrafları veya karşılığında herhangi bir fiş/fatura alınmayan işlemler, ABD Doları olarak ifade edilen maliyete dâhil edilmemiştir. İthalatı yapılan mal için konteynırlanmış 15 ton oto parçası (87.08 Fası) ile oto parçalarında en çok ithalat yapılan ülke baz alınmıştır. İhracata konu mal ise, ülkenin ihracatında değer olarak ilk sıradaki ürün ile söz konusu ürünün en çok ihraç edildiği ülke dikkate alınmıştır. Harca esas değer olarak mal bedeli, 50.000 ABD Doları olarak hesaplanmıştır.

9. Sözleşmenin İcrası başlığında iki yerel işletme arasında yaşanan ve kişi başına düşen milli gelirin % 200’ü (ya da 5.000 ABD \$) tutarındaki bir satış sözleşmesinin ihlali neticesinde ortaya çıkan ticari uyuşmazlığın çözümü kapsamında geçen süre, yapılan harcama ve uygulanan prosedürlerin karmaşıklığı ölçülmektedir. Mahkeme Yapısı ve Yargılama, Dava İdaresi, Mahkeme Otomasyonu ve Alternatif Uyuşmazlıkların Çözümü alt başlıklarından oluşan Adli Süreçlerin Kalitesi Endeksinde alınan puana göre ülkeler sıralamaya tabi tutulmaktadır. Başlıkta yer alan prosedürlerin kadın ve erkeklere yönelik farklı bir şekilde uygulanıp uygulanmadığı da incelenmektedir.

10. Şirket Tasfiyesi başlığında, ülkelerdeki tasfiye süreçleri süre, maliyet ve adli tasfiye süreçlerinin sonuçları ile iflas ve reorganizasyon usulleri hakkındaki hukuki çerçevenin etkinliği incelenmektedir. Başlıktaki incelemeler, ülkenin ticari merkezinde (İstanbul) faaliyet gösteren, şehir merkezinde otel olarak işlettiği bir taşınmaza sahip, 201 çalışan ve 50 tedarikçisi ile profesyonel bir yöneticisi olan ve yerli bir bankayla taşınmazın teminat olarak gösterildiği 10 yıllık kredi anlaşması gereğince ödemelerini aksatmayan, piyasa değeri 200.000 ABD\$ ya da kişi başına milli gelirin 100 katı olan %100 yerli sermayeli bir şirket üzerinden gerçekleştirilmektedir.